

تربیت شنوایی
آموزش سلفژ بر اساس تریادهای ماژور
با روش ساده

تألیف
محمد حقگو

www.ketab.ir



مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور

تهران ۱۳۹۹

فهرست نویسی پیش از انتشار

حقگو، محمد، ۱۳۴۱-	:	سرشناسه
تربیت شنوایی: آموزش سلفژ براساس تریادهای ماژور با روش ساده/ تألیف محمد حقگو.	:	عنوان و نام پدیدآور
تهران: ماهور، ۱۳۹۹.	:	مشخصات نشر
۱۶۰ ص.	:	مشخصات ظاهری
979-0-802628-36-6	:	شابم
فیفا	:	وضعیت فهرست نویسی
آموزش سلفژ براساس تریادهای ماژور با روش ساده.	:	عنوان دیگر
سلفژ	:	موضوع
Sight-singing	:	موضوع
موسیقی -- آموزش	:	موضوع
Music -- Instruction and study	:	موضوع
MT۸۷۰	:	رده بندی کنگره
۷۸۱/۴۲۳	:	رده بندی دیویی
۷۲۸۹۵۴۹	:	شماره ی کتاب شناسی ملی



سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

تهران، خیابان خنوقی، شماره ۴۲، طبقه همکف

کد پستی: ۱۶۱۱۹۷۵۵۱۶

تلفن: ۷۷۵۰۲۴۰۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳

www.mli.hoor.com

info@mli.hoor.com

تربیت شنوایی

آموزش سلفژ بر اساس تریاد ملی ماثور

با روش ساده

تألیف

محمد حقگو

تصویرسازی جلد	ملیحه محسنی
ویراستار ادبی	محمد افتخاری
صفحه‌آرایی	پویا دارابی
نت‌نویسی	صمد عیدی، سحر کشاورز، مریم زنگنه، محمد مهدی معینی
چاپ اول	۱۳۹۹
تعداد	۱۰۰۰
لیتوگرافی	باران
چاپ و صحافی	پژمان

© حق چاپ محفوظ است.

ISMN: 979-0-802628-36-6

شابم: ۹۷۹-۰۰-۸۰۲۶۲۸-۳۶-۶

فهرست

۸	مقدمه‌ی مؤلف
۱۰	پیشگفتار
۱۳	مباحث تئوریک در آغاز راه
۱۳	فاصله در موسیقی
۱۳	عدد فاصله در موسیقی
۱۴	جنس فاصله در ریسمانی
۱۷	هماهنگ‌های فرعی صوت
۱۹	چگونگی فواصل هارمونی‌های فرعی صوت
۲۰	آکور یا آکورد
۲۲	چند نکته‌ی مهم برای انجام تمرینات
۲۶	فصل اول (بخش عملی)
۲۶	سرایش فواصل سوم کوچک و سوم بزرگ بالارونده و پای‌ارونده
۲۶	تمرین ۱. تشخیص نت پایه در ترکیب فاصله‌ی پنجم درست
۲۸	تمرین ۲. تشخیص نت پایه در ترکیب فاصله‌ی پنجم درست با کمک الگوی بتمیک (تمپورال)
۲۹	اهمیت و چگونگی سرایش نت‌های تشکیل‌دهنده‌ی تریادهای ماژور
۳۰	تمرین ۳. تشخیص و سرایش نت تُنیک تریادِ ماژور
۳۱	تمرین ۴. سرایش اصوات آکور (تریاد) ماژور
۳۴	تمرین ۵. سرایش اصوات تریاد ماژور با الگوهای متفاوت ریتمیک
۳۷	تغییر نت‌های تُنیک در سرایش تریاد ماژور
۳۸	تمرین ۶. تبدیل سوم (تِرس) تریاد ماژور به تُنیک تریاد ماژور جدید
۴۳	تمرین ۷ و ۸. تبدیل تُنیک تریاد ماژور به پنجم تریاد ماژور جدید
۴۴	تمرین ۷. تبدیل تُنیک تریاد ماژور به پنجم تریاد جدید
۴۵	تمرین ۸. تبدیل تُنیک تریاد ماژور به پنجم تریاد جدید با رعایت کشش نت‌ها
۴۷	تمرین ۹. تبدیل سوم تریاد ماژور به پنجم (کنت) تریاد ماژور جدید
۴۹	تمرین ۱۰. تبدیل سوم تریاد ماژور به پنجم (کنت) تریاد ماژور جدید (تمپورال)
۵۲	تمرین ۱۱. تبدیل تُنیک تریاد ماژور به سوم تریاد ماژور جدید

- تمرین ۱۲. تبدیل تُنیک تریاد ماژور به سوم تریاد ماژور جدید (تمپورال) ۵۳
- تمرین ۱۳. تبدیل سوم تریاد ماژور به تُنیک تریاد ماژور جدید ۵۵
- تمرین ۱۳(الف). تغییر و تبدیل سوم تریاد ماژور به تنیک تریاد ماژور جدید ۵۵
- تمرین ۱۳(ب). تغییر و تبدیل سوم تریاد ماژور به تنیک تریاد ماژور جدید ۵۶
- با الگوهای متفاوت ریتمیک ۵۶
- تمرین ۱۴. تبدیل پنجم تریاد ماژور به سوم تریاد ماژور جدید ۵۹
- تمرین ۱۵. تبدیل پنجم تریاد ماژور به سوم تریاد ماژور جدید (تمپورال) ۶۰
- تمرین ۱۶. سرایش فواصل سوم کوچک و بزرگ در دو جهت (تمپورال) ۶۳
- وارونگی تریادهای ماژور و کاربرد آن در سرایش ۶۶

- فصل دوم (بخش عمادی) ۶۷
- سرایش فواصل پنجم درست، چهارم درست و اکتاو ۶۷
- تمرین ۱۷. سرایش فاصله‌ی پنجم درست با کمک تریادهای ماژور ۶۸
- تمرین ۱۸. سرایش فاصله‌ی پنجم درست با کمک تریادهای ماژور (تمپورال) ۷۰
- تمرین ۱۹. سرایش فاصله‌ی پنجم درست، پنجم‌های درست متوالی ۷۳
- تمرین ۲۰. سرایش فاصله‌ی پنجم درست در کنار فاصله‌ی سوم کوچک پایین‌رونده ۷۵
- تمرین ۲۱. سرایش فاصله‌ی پنجم درست در کنار فاصله‌ی سوم کوچک بالا و پایین‌رونده ۷۷
- تمرین ۲۲. سرایش فاصله‌ی پنجم درست در کنار فواصل سوم بزرگ و کوچک بالا و پایین‌رونده ۸۰
- تمرین ۲۳. سرایش فاصله‌ی پنجم درست در کنار فواصل سوم بزرگ و کوچک (تمپورال) ۸۳
- تمرین ۲۴. سرایش فاصله‌ی چهارم درست با کمک تریادهای ماژور، روش اول ۸۶
- تمرین ۲۵. سرایش فاصله‌ی چهارم درست با کمک تریادهای ماژور ۸۶
- از تُنالیته‌های متفاوت ۸۸
- تمرین ۲۶. سرایش فاصله‌ی چهارم درست (تمپورال) ۹۰
- تمرین ۲۷. سرایش فاصله‌ی چهارم درست با کمک تریادهای ماژور، روش دوم ۹۴
- تمرین ۲۸. سرایش فاصله‌ی اکتاو ۹۶
- تمرین ۲۹. سرایش فواصلی که تاکنون آموخته‌اید. ۹۸

- فصل سوم ۱۰۲
- سرایش فواصل دوم، ششم و هفتم بزرگ و کوچک ۱۰۲
- تمرین ۳۰. سرایش فاصله‌ی دوم کوچک ۱۰۲

- تمرین ۳۱. اتصال تیرس و کنت تریاد ماژور با فاصله‌ی دوم کوچک ۱۰۵
- تمرین ۳۲. اتصال تیرس و کنت تریاد ماژور با فاصله‌ی دوم کوچک (تمپورال) ۱۰۷
- تمرین ۳۳. سرایش فاصله‌ی دوم کوچک در موقعیت‌های متفاوت (تمپورال) ۱۱۱
- تمرین ۳۴. سرایش فاصله‌ی ششم کوچک در تریادهای ماژور ۱۱۴
- تمرین ۳۵. سرایش فاصله‌ی ششم کوچک (تمپورال) ۱۱۶
- تمرین ۳۶. سرایش فاصله‌ی دوم بزرگ ۱۱۸
- تمرین ۳۷. اتصال تُنیک و تیرس تریاد ماژور با فاصله‌ی دوم بزرگ ۱۲۰
- تمرین ۳۸. سرایش فاصله‌ی دوم بزرگ در موقعیت‌های متفاوت (تمپورال) ۱۲۲
- تمرین ۳۹. سرایش فاصله‌ی هفتم بزرگ ۱۲۵
- تمرین ۴۰. سرایش اجزای آکور ماژور هفتم و فاصله‌ی هفتم بزرگ (تمپورال) ۱۲۹
- تمرین ۴۱. سرایش فاصله‌ی ششم بزرگ با کمک معکوس دوم تریادهای ماژور ۱۳۱
- تمرین ۴۲. ادامه‌ی سرایش فاصله‌ی ششم بزرگ با کمک معکوس دوم تریادهای ماژور ۱۳۲
- تمرین ۴۳. سرایش فاصله‌ی ششم بزرگ (تمپورال) ۱۳۴
- تمرین ۴۴. سرایش فاصله‌ی هفتم کوچک با کمک تریادهای ماژور ۱۳۶
- تمرین ۴۵. سرایش اجزای آکور هفتم کوچک (تمپورال) ۱۴۰
- تمرین ۴۶. مقایسه‌ی سرایش انواع فواصل ششم هفت ۱۴۲
- تمرین ۴۷. علائم ترکیبی و گام ۱۴۵

- فصل چهارم ۱۴۸
- تمرین‌های سرایش (۴۸-۵۹) ۱۴۸
- تمرین ۴۸. I can ۱۴۸
- تمرین ۴۹. WACHET AUF, RUFT UNS DIE STIMME ۱۴۹
- تمرین ۵۰. Gloria ۱۵۰
- تمرین ۵۱. BWV353 ۱۵۱
- تمرین ۵۲. BWV266 ۱۵۲
- تمرین ۵۳. BWV302 ۱۵۳
- تمرین ۵۴. Nun fanget an soprano ۱۵۴
- تمرین ۵۵. Nun fanget an alto ۱۵۵
- تمرین ۵۶. Wenn die Nachtigallen schlagen ۱۵۶
- تمرین ۵۷. Tanzlied ۱۵۷
- تمرین ۵۸. O freudenreicher Tag ۱۵۸
- تمرین ۵۹. Vorspruch ۱۵۹

مقدمه‌ی مؤلف

زمانی که دانشجوی موسیقی دانشکده‌ی هنرهای زیبا در دانشگاه تهران بودم، تمام علاقه‌ام به آهنگسازی معطوف می‌شد اما یکی از مشکلاتی که از آغاز یادگیری موسیقی با آن دست‌به‌گریبان بودم توانایی درک یک ملودی با دیدن نت‌های نوشته‌شده‌ی آن بود. به عبارت دیگر خیلی دوست داشتم وقتی نت‌های موسیقی را روی خطوط حامل می‌بینم بتوانم صدای‌شان را در ذهنم بشنوم. این تقریباً یک مشکل عمومی بود و بسیاری از همکلاسی‌هایم دوستان موسیقیدانم نیز با این مشکل مواجه بودند. شرکت در گروه‌های مختلف گر، کلاس‌های سرایش و آثار آن، بی‌تأثیر نبودند اما این توانایی در من بسیار کُند شکل می‌گرفت. با آنکه با ساز سنتور مانوس بودم و با نوازندگان موسیقی می‌دانند که سنتور سازی چابک و پُر تکنیک است و طبیعتاً شکل‌های مختلف ریتمیک و تانبر پیچیدگی‌های فراوانی دارد، قادر بودم انواع شکل‌های ریتمیک و وزن‌خوانی نت‌ها را به سرعت تشخیص دهم و انجام دهم اما در سرایش ساده‌ترین شکل نت‌های موسیقی چندان مطمئن نبودم و به درستی متراپی ضعیف در خودم شده بودم.

با پیگیری، تمرین‌های مداوم و صرف ساعت‌ها وقت در روز توانستم این ضعف را ترمیم نمایم اما همیشه می‌دانستم که باید راه ساده‌تری نیز برای کسب این توانایی وجود داشته باشد. تحقیق در مورد پیدا کردن شیوه‌ای جدید و کاربردی برای سرایش نت‌های موسیقی، بخشی از کارهای روزانه‌ام شده بود تا اینکه کتاب آموزش سلفژ توسط استاد علی‌رضا مشایخی چاپ شد و من نیز آن را تهیه کردم. این کتاب با آنکه بسیار مختصر و در حدود پنجاه صفحه بود اما جاری و روشی خاص بود که برای من بسیار باارزش می‌نمود. کتاب‌هایی که تا قبل از این کتاب برای یادگیری سرایش وجود داشتند، مانند پوزولی و غیره، بر اساس شناخت اصوات گام در دو مُدِ ماژور یا مینور و با اتکا به جاذبه‌ی ثنالیته طراحی می‌شدند. در روشی که علی‌رضا مشایخی طراحی و پیشنهاد کرده بود، فواصل موسیقایی به عنوان اصلی‌ترین عامل سرایش معرفی شده بودند. اطلاعاتی ندارم که این روش را ایشان طراحی کرده‌اند یا اینکه موارد مشابهی قبل از آن وجود داشته است اما برای من سرآغاز طراحی روشی بود که در حال حاضر پیش روی شماست.

پس از آنکه برای ادامه‌ی تحصیل آهنگسازی به کنسرواتوار چایکوفسکی کیف در کشور اوکراین رفتم حضور در کلاس‌های تخصصی آهنگسازی یوگنی استانکویچ من را با نگاهی نو به معماری اصوات آشنا کرد که بسیار ارزشمند و جدید بود. ایده‌ی علی‌رضا مشایخی در کتاب سلفژ با آنچه از استانکویچ در ارتباط با معماری اصوات آموختم، دو بالِ اصلی روش آموزشی «تربیت شنوایی» را ساختند.

وقتی برای اولین بار این روش را برای استاد استانکویچ در کنسرواتوار به صورت کلی توضیح دادم چنان مشتاقانه مرا تشویق کرد که اولین طراحی‌های آن را به‌طور جدی در همان زمان (سال ۲۰۰۳ میلادی)

در شهر کیف آغاز کردم. شاید همان تشویق او بود که باعث شد بالغ بر پانزده سال را صرف تکمیل این روش آموزشی نمایم.

در جوامعی که آموزش موسیقی، به عنوان یک درس مهم، از آغاز دوران کودکی در مدارس آموخته می‌شود، تقریباً مشکلی به عنوان سرایش وجود ندارد. به خاطر دارم فارغ‌التحصیلان هنرستان موسیقی در کشور اوکراین عموماً دارای گوش مطلق (تشخیص فرکانس دقیق نت‌های موسیقی، بر مبنای فرکانس ۴۴۰ هرتز برای نت «لا») بودند.

در هر صورت، هیچ روشی در آغاز راه خالی از اشکال نیست. روزها می‌گذرند و انسان در راستای تکمیل شیوه‌های آموزشی، به دنبال یافتن روش‌هایی است که سادگی و اطمینان را در کنار زمان کوتاه‌تر به همراه داشته باشد.

ضمن آنکه امیدوارم این روش آموزشی بتواند سودمند واقع شود لازم می‌دانم از تمام بزرگان و استادانی که در مسیر زندگی موسیقایی من موثر بوده‌اند قدردانی نمایم. این کتاب را تقدیم می‌کنم به استادان گرانقدر، علیرضا مشایخی، یوگنی فئودوروویچ استانکویچ، فرهاد فخرالدینی و پروفیسور کریستین داوید.

زحمات دوست عزیز هنرمند سیامک جهانگیری برای راهنمایی‌های ارزشمندش در مسیر چاپ این اثر، ستودنی است.

محمد حقگو

۱۳۹۹